DOS SHTETL

Z. Tolkaczow

•

NATIONAL YIDDISH BOOK CENTER
AMHERST, MASSACHUSETTS
413 256-4900 | YIDDISH@BIKHER.ORG
WWW.YIDDISHBOOKCENTER.ORG

•

MAJOR FUNDING FOR THE
STEVEN SPIELBERG DIGITAL YIDDISH LIBRARY
WAS PROVIDED BY:

Lloyd E. Cotsen Trust
Arie & Ida Crown Memorial
The Seymour Grubman Family
David and Barbara B. Hirschorn Foundation
Max Palevsky
Robert Price
Righteous Persons Foundation
Leif D. Rosenblatt
Sarah and Ben Torchinsky
Harry and Jeanette Weinberg Foundation
AND MEMBERS AND FRIENDS OF THE
National Yiddish Book Center

•

The *goldene pave*, or golden peacock, is a traditional symbol of Yiddish creativity. The inspiration for our colophon comes from a design by the noted artist Yechiel Hadani of Jerusalem, Israel.

ז. טאָלקאַטשאָוו

דאָס שטעטל

ז. טאָלקאַטשאָװ

דאָס שטעטל

דעם טייערן פֿריינד

ה׳ [illegible] מיט [illegible]

[illegible]

ש. [illegible]

פּאַריז. 1946

ז. טאָלקאַטשאָוו
דאָס שטעטל

ז. טאָלקאַטשאָוו

דאָס שטעטל

פאַרלאַג „דאָס נייע לעבן"
וואַרשע 1946 לאָדזש

געדרוקט אין 1050 נומערירטע עקז.
די רעפּראָדוקציעס פֿון די בילדער
זיינען געמאַכט געוואָרן אין דער דרו=
קעריי „דרוקארניא נאַראָדאָווא“ אין
קראָקע. די ליטאָגראַפֿיעס זיינען צונױפֿ=
גערײַמט געוואָרן דורכן מחבר אין דער
דרוקעריי „ס ט י ל“ אין קראָקע.
טעקסט און איינשריפֿטן געדרוקט
אין לאָדזש, דרוקעריי נומער 10.

№ 001023

D—012034

מיין מוטער
פעסע לאה טאָלקאַטשאָוו —
אַ מתנה.

קיין שום יידישער שרייבער האָט נישט אָנגערעגט אַזוי שעפעריש אַנדערע קונסט-געביטן ווי שלום-עליכם. פאַר שלום-עליכמס העלדן האָט זיך גענומען דער קינאָ-אָפּעראַטאָר. אויף שלום-עליכמס געשטאַלטן האָט זיך פאַרמאָסטן דער מאָלער-פּלאַסטיקער. צו די, וואָס האָבן געוואַגט שלום-עליכמען אַריבערצוטראָגן אויפן לייוונט געהערט אויך דער סאָוויעטיש-יידישער מאָלער זינאָווי טאָלקאַטשאָוו.

די צוואַנציק בילדער, וואָס ווערן געגעבן אין דער דאָזיקער זאַמלונג זיינען אייגנטלעך שאַפונגען פון פאַר דער מלחמה. דאָס נייע באַשטייט אָבער דערין, וואָס יעדעס בילד האָט זיין דאָפּל-בילד.

דער אַלטער שטייגער ווערט קאָנפראָנטירט מיט דער נאַציאָנאַלער קאַטאַסטראָפע.

די דאָזיקע אידעע איז אָרגאַניש אַרויסגעוואקסן פונם שעפעריש-קינסטלערישן גאַנג פונם מחבר. זינאָווי טאָלקאַטשאָוו האָט אינם זעלנערישן שינעל מאַרשירט אין די רייען פון דער רויטער אַרמיי און האָט דער ערשטער פּלאַסטיש, מיט גרויסער קראַפט פון אַ קינסטלער און מיט טיפן ווייטיק פון אַ ייד, געצייכנט די בלוטיקע שפורן פון דער היטלעריסטישער אָקופּאַציע אין פוילן. זיינע בילדער-אויסשטעלונגען „מיידאַנעק" און „די בלומען פון אָשוויענטשים" זיינען שאַנד-דאָקומענטן פון דער היטלעריסטישער שוואַרצער נאַכט אין דער וועלט-געשיכטע.

דאָס אומקערן זיך צו שלום-עליכמען איז נישט קיין טראָט צוריק. נאָר אַ גאַנג פון שלום-עליכמען מיט זיינע העלדן אויף די וועגן פון מיידאַנעק און טרעבלינקע.

אַ פאָרוואָרט איז נישט קיין רעצענזיע און פּלאַסטיק איז נישט דאָס געביט פון אונזער מבינות. מיר ווילן דאָ בלויז אָ נ ד י י ט ן

אויף דער נייער קינסטלערישער אינטערפרעטאַציע. שוין דאָס ערשטע בילד ,,פּאָרטרעט פון שלום-עליכם''. אויב שלום-עליכם פון אַמאָל שטייט אויפן פאָן פון זיין ברייט צעוואָרפן שטעטל (אמת. פון אַ שטעטל אַ צעהויקערטס. פון אַלטע כאַטעס מיט צע-בראָכענע דעכער) אָרגאַניש אַ צונויפגעוואַקסענער מיט זיין סביבה, זעט מען שלום-עליכמען היינט נישט אין שטעטל. נאָר אויף אַ טראַקט מיט נאַקעטעביימער, צערויעטער ערד. נישטאָ מער קיין יידיש שטעטל. עפּעס פונדערווייטנס זעט מען אַ זכר.

,,פעפערל און האָדל''. אויב אין פאַרמלחמהדיקן בילד לאָזט זיך האָדל נישט אָפּטיילן פון פעפערלען, זי איז געבונדן מיט אים אידעיש און פערזענלעך, איז האָדל פון אונזער צייט די זעלבסט-שטענדיקע פאַרטיזאַנערין. די אינטעליגענץ און שטאַרקע ווילנס-שטריכן, וואָס שיינען אַראָפּ פון איר פנים, דערציילן אונז וועגן נישט איין געפירטער שלאַכט מיט די שונאים פון איר פאָלק.

,,מיר איז גוט — איך בין אַ יתום''. פון פריער — אַ קונדאַס מיט אַ צוגעזשמורעט אייגל, פול מיט קינדערישער זאָרגלאָזיקייט. מאָטל האָט אַפילו פון זיין יתומישקייט געמאַכט אַ שפּיל. איצט זיצט פאַר אונז נישט קיין יתום. ס'זיצט נישט קיין קינד בכלל. וויפל פאַרזאָרגטקייט פון אַ דערוואַקסענעם ליגט אינם אופן פון האַלטן די הענט. אויסגעלאָשן דער קינדערישער לעבנס-פונק. דער ,,אומשלאַג-פלאַץ'' איז נישט דער מאַרק אויף צו פאַרקויפן קוואַס.

די קאָנפראָנטאַציע איז דער לייט-מאָטיוו כמעט פון אַלע בילדער. ,,דאָס שטעטל'' פון טאָלקאַטשאָוו איז דער ערשטער באַדייטנ-דיקער קינסטלערישער אָפּרוף אויף אונזער נאַציאָנאַלער קאַטאַ-סטראָפע.

מ. מירסקי

דאָס שטעטל

פּאָרטרעט פון שלום־עליכמען (אײל)
PORTRET SZALOM ALEJCHEMA (OLEJNY)
ПОРТРЕТ ШОЛОМА АЛЕЙХЕМА (МАСЛО)
PORTRAIT OF SHALOM ALEICHEM (OIL-PAINTING)
LE PORTRAIT DE CHALOME ALEICHEM (PEINT À L'HUILE)

שלום־עליכם. צייכענונג (טעמפּער פּאַסטעל)
SZALOM ALEJCHEM. RYSUNEK (TEMPERA-PASTEL)
ШОЛОМ АЛЕЙХЕМ. РИСУНОК (ТЕМПЕРА ПАСТЕЛЬ)
SHALOM ALEICHEM. DRAWING (DISTEMPER-PASTEL)
CHALOME ALEICHEM. DESSIN. TEMPERA PASTEL

דאָס פּלויטל (קאַסרילעווקע) טעמפּער
PŁOT (KASRYLÓWKA) TEMPERA
ЗАБОРИК (КАСРИЛОВКА) ТЕМПЕРА
THE FENCE (KASRILOVKA) DISTEMPER
LA HAIE (CASRILOVCA) TEMPERA

טבֿיה דער מילכיקער [א״ל]
TOJWIE MLECZARZ (OLEJNY)
ТЕВЬЕ МОЛОЧНИК (МАСЛО)
TOIVIE THE MILKMAN (OIL-PAINTING)
TOIVE LE LAITER (PEINT À L'HUILE)

כוועדקע און חוה. פון „טביה דעם מילכיקן“ (א״ל)
FEDKA I CHAWA. Z „TOJWIE MLECZARZA“ (OLEJNY)
ФЕДЬКА И ХАВА (ИЗ „ТЕВЬЕ МОЛОЧНИКА“) МАСЛО
FEDKA AND CHAWA. FROM „TOIVIE THE MILKMAN“ (OIL-PAINTING)
FIEDKA ET HAVAH. DE „TOIVE LE LAITIER“ (PEINT À L'HUILE)

פעפּערל און האָדל. פון טביה דעם מילכיקן (א"ל)
PIEPRZYK I GODEL. Z „TOJWIE MLECZARZA“ (OLEJNY)
ПЕРЧИК И ГОДЛ (ИЗ „ТЕВЬЕ МОЛОЧНИКА“) МАСЛО
PERTSTIK AND GODL. FROM „TOIVIE THE MILKMAN“ (OIL-PAINTING
PIERTSCHIC ET GODLE. DE „TOIVE LE LAITIER“ (PEINT À L'HUILE)

דער לאַמטערן. (פונם ציקל „דאָס שטעטל״) פּאַסטעל
LATARNIA. (Z CYKLU „MIASTECZKO") PASTEL
ФОНАРЬ (ЦИКЛ „МЕСТЕЧКО") ПАСТЕЛЬ
THE LANTERN (CYCLE „THE TOWNLET") PASTEL
UNE LANTERNE DU CYCLE: „UNE PETITE VILLE") PASTEL

מנחם־מענדל (א״ל)
MENACHEM MENDEL (OLEJNÝ)
МЕНАХЕМ МЕНДЕЛЬ (МАСЛО)
MENACHEM MENDEL (OIL-PAINTING)
MENAHEM MENDEL (PEINT À L'HUILE)

אן אלט הויז (פאסטעל)
STARY DOM (PASTEL)
СТАРЫЙ ДОМ (ПАСТЕЛЬ)
THE OLD HOUSE (PASTEL)
VIEILLE MAISON (PASTEL)

א גאסט (א"ל)
GOŚĆ (OLEJNY)
ГОСТЬ (МАСЛО)
THE GUEST (OIL-PAINTING)
L'HÔTE (PEINT À L'HUILE)

דער מלאך המות (א״ל)
ANIOŁ ŚMIERCI (OLEJNY)
АНГЕЛ СМЕРТИ (МАСЛО)
THE ANGEL OF DEATH (OIL-PAINTING)
L'ANGE DE LA MORT (PEINT À L'HUILE)

„מיר איז גוט — איך בין אַ יתום“ (מאַטל פּײסי דעם חזנס) א״ל
JESTEM SIEROTĄ — DOBRZE MI SIĘ DZIEJE (OLEJNY)
„МНЕ ХОРОШО, Я СИРОТА!“ (МАЛЬЧИК МОТЛ) МАСЛО
I AM AN ORPHAN, I'M WELL OFF (THE BOY MOTL) OIL-PAINTING
ME VOILÀ ORPHELIN — JE ME PORTE BIEN (PEINT À L'HUILE)

(א"ל) מתושלח
MATUZALEM (OLEJNY)
МАФУСАИЛ (МАСЛО)
METHUSELAH (OIL-PAINTING)
MATHUSALÈM (PEINT À L'HUILE)

דאָס מײדל פֿון שטעטל (גוואַש)
DZIEWCZĘ Z MIASTECZKA (GWASZ)
ДЕВУШКА ИЗ МЕСТЕЧКА (ГУАШЬ)
THE GIRL FROM THE TOWNLET (GOUACHE)
FILLE DE LA CAMPAGNE (GOUACHE)

פֿערי־פֿירי־פֿרוטשי און מאַרישקע דראַגע (א״ל)
FERI-FIRI-FRUCZI I MARYŚKA DRAGA (OLÉJNY)
ФЕРИ-ФИРИ-ФРУЧИ И МАРИШКА ДРАГА (МАСЛО)
FERI-FIRI-FRUSHKI AND MARISHKA DRAGA (OIL-PAINTING)
FERI-FERI-FROUTSCHI ET MARIE DRAGA (PEINT À L'HUILE)

אויף דער שוועל. פונם ציקל „דאס שטעטל" (גואש־פאסטעל)
NA PRZYZBIE. Z CYKLU: „MIASTECZKO" (GWASZ PASTEL)
НА ПОРОГЕ. ИЗ ЦИКЛА „МЕСТЕЧКО" (ГУАШЬ-ПАСТЕЛЬ)
ON THE THRESHOLD. FROM THE CYCLE „THE TOWNLET" GOUCHE-PASTEL
AU SEUIL. DU CYCLE: „UNE PETITE VILLE" (GOUACHE-PASTEL)

ר"יזעלע (גואַש־פּאַסטעל)
REJZELE (GWASZ-PASTEL)
РЕЙЗЕЛЕ (ГУАШ-ПАСТЕЛЬ)
REISELE (GOUACHE-PASTEL)
REISELE (GOUACHE-PASTEL)

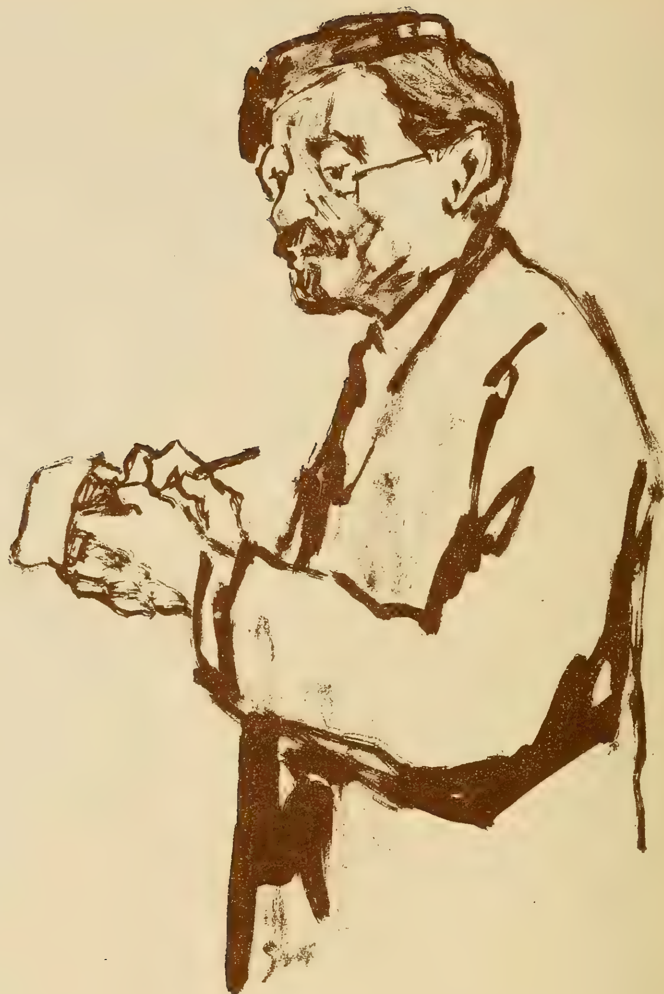
דער קורצער פרייטיק און שבת הגדול (אייל)
KRÓTKI PIĄTEK I DŁUGA SOBOTA (OLEJNY)
КОРОТКАЯ ПЯТНИЦА И ДЛИННАЯ СУББОТА (МАСЛО)
SHORT FRIDAY AND LONG SATURDAY (OIL-PAINTING)
COURT VENDREDI ET LONG SAMEDI (PEINT À L'HUILE)

דער טאָג איז אַוועק. פונם ציקל „דאָס שטעטל" (גוואַש-פּאַסטעל)
DZIEŃ MIJA. Z CYKLU: „MIASTECZKO" (GWASZ-PASTEL)
ДЕНЬ УХОДИТ. ИЗ ЦИКЛА „МЕСТЕЧКО" (ГУАШЬ-ПАСТЕЛЬ)
THE DAY IS PASSING AWAY. FROM THE CYCLE „THE TOWNLET" (GOUACHE-PASTEL)
LE JOUR PASSE DU CYCLE: „UNE PETITE VILLE" (GOUACHE-PASTEL)

שלום־עליכם. פּאָרטרעט (אייל)
SZALOM ALEJCHEM. PORTRET (OLEJNY)
ШОЛОМ АЛЕЙХЕМ. ПОРТРЕТ (МАСЛО)
SHALOM ALEICHEM. PORTRAIT (OIL-PAINTING)
CHALOME ALEICHEM. PORTRAIT (PEINT À L'HUILE)

ביאָגראַפישע נאָטיץ

זינאָווי טאָלקאַטשאָוו איז געבוירן אין יאָר 1903 אין שטעטל שטשעדרין נעבן באָברויסק. שטודירט מאָלעריי אין די העכערע קונסט-שולן אין מאָסקווע און קיעוו. אין קיעווער אינסטיטוט פאַר מאָלעריי האָט טאָלקאַטשאָוו געאַרבעט שפּעטער אין משך פון 5 יאָר אַלס לערער. ביז דער מלחמה זיינען טאָלקאַטשאָווס בילדער אויסגעשטעלט געוואָרן אין פאַרשידענע שטעט פון ראַטנפאַרבאַנד, ווי מאָסקווע, לענינגראַד, כאַרקאָוו, קיעוו, אָדעס, סטאַלינאָ און וואָראָשילאָווגראַד. ער האָט זיך אויך באַטייליקט אין די אויסשטעלונגען פון סאָוויעטישער מאָלעריי און פּלאַסטיק אין וואַרשע, פּראָג, אַמסטערדאַם, קאָפּענהאַגען, ווענעציע, לאָנדאָן, פילאַדעלפיע א. א. וו. טאָלקאַטשאָווס קונסט-ווערק האָבן איינגעקויפט פאַרשידענע מוזייען אין ראַטנפאַרבאַנד און אין אויסלאַנד. צוו. אַנד. האָט טאָלקאַטשאָוו געצייכנט אילוסטראַציעס צו די ווערק פון מאַקסים גאָרקי, דימיטרי פורמאַנאָוו, לעאָניד פּערוואָמייסקי, ניקאָליי אָסטראָווסקי א. אַנד.

בעת דער דייטש-סאָוויעטישער מלחמה האָט טאָלקאַטשאָוו, שוין זייענדיק אַ זעלנער פון דער רויטער אַרמיי, אָנגעמאָלן אַ ציקל בילדער א. ט. „אָקופּאַנטן", וואָס איז אויסגעשטעלט געוואָרן אין פאַרשידענע שטעט אין ראַטנפאַרבאַנד. נאָכן באַפרייען פּוילן איז טאָלקאַטשאָוו געווען אויף דעם געביט פון די קאָנצענטראַציע-לאַגערן מיידאַנעק און אָשוויענטשים און האָט אונטער דעם איינדרוק געשאַפן צוויי גרויסע ציקלען א. ט. „מיידאַנעק" און „די בלומען פון אָשוויענטשים". וואָס זיינען אויסגעשטעלט געוואָרן אין אַלע גרעסערע שטעט פון פּוילן, ווי אויך דערשינען אין באַזונדערע אַלבומען.

די בילדער פון דעם שלום-עליכם-ציקל, וואָס ווערן רעפּראָדוצירט אין דעם בוך, זיינען טיילווייז געמאָלן געוואָרן אין יאָר 1937/39. די אָריגינאַלן זיינען פאַרברענט געוואָרן בעת די קאַמפן אין קיעוו. די בילדער ווערן רעפּראָדוצירט פון פאָטאָגראַפיעס. טאָלקאַטשאָוו האָט לעצטנס צוגעמאָלן אַ סעריע פון 20 נייע שלום-עליכם-בילדער, געזעענע דורך דער פּריזמע פון דעם יידישן חורבן.

די נייע בילדער ווערן געגעבן אַלס אויטאָ-ליטאָגראַפיעס.

ZYNOWIJ TOŁKACZEW

MIASTECZKO

Wydawnictwo „Dos Naje Lebn"
Warszawa 1946 Łódź

ISBN:0-657-12335-8

ZYNOWIJ TOŁKACZEW

MIASTECZKO

Wydawnictwo „Dos Naje Lebn"
Warszawa 1946 Łódź